

skrbno varoval angel varih. Nekikrat ga taisti njegov prijatelj sreča na ulici pariški in hoče ga prijazno pozdraviti. „Prav žal mi je“, poseže vmes grof Brancas. „toda za vas ne morem storiti ničesar; kolikrat sem vam že to povedal, ni vam torej treba iz nova me nadlegovati ter s svojim beračenjem celó na ulici me napadati. Takih lenuhov, kot ste Vi, ni mogoče prenašati!“ Šele ko se vojvoda glasno zasmee, vzbudi se grof iz svoje raztresenosti. Duhoviti angleški

satirik William Hogarth je bil nekikrat povabljen na obed k prijatelju umetnikov. Hipoma sredi obeda presuče mož svoj stol, obrne družbi hrbet in tako mirno premišljuječ presedi četrtr ure, dokler ravno tako hitro zopet ne obrne stola in mirno obeduje dalje, kakor bi vmes ne bil nič prenehal.

In, da je kdo iskal svinčnika, pa ga je držal v roci, ali pipe, pa jo je imel v ustih, to ni nič novega.

Književnost.

Slovenska književnost.

Knjige družbe sv. Mohorja za l. 1897.

(Dalje.)

Sveti rožni venec. Poučna in nabožna knjiga za krščansko ljudstvo. Nemški spisal dr. Jožef Walter, prošt v Imrichenu. Izdala in založila družba sv. Mohorja v Celovcu. 1897. 12.º. 316.

— Knjiga je jako primerna sedanji dōbi, ko se pobožnost sv. rožnega venca tako zeló razširja. Ker njej podobne knjige v tolikem obsegu naše ljudstvo doslej še ni imelo, ma je tem bolje došla le-ta. — Razdeljena je v tri glavne dele: splošno razmišljanje o sv. rožnem vencu, razlaganje posamnih skrivnostij njegovih in raznovrstne molitve pri službi božji, katerim je dostavljeno kratko razlaganje „Očenaša“ in „Češčena Marije“ ter lanska okrožnica papeževa o svetem rožnem vencu. Na koncu so objavljene tri najnovejše himne o svetem rožnem vencu, mojstersko prevedene iz latinščine.

Razmišljanje o sv. rožnem vencu je sestavljeno jako spretno. Vsi čitatelji je bodo čitali z zanimanjem, ker je prepletено z raznimi vzgledi iz zgodovine. Taki vzgledi bolj vlečejo nego najlepši nauki, ker ti se kmalu pozabijo, a oni ostanejo v spominu. — Razlaganje posamnih delov je kratko, a jedrovito, in uprav to posebno ugaja. — V molitvenem delu je prav umestno, da so važnejše molitve natisnjene z debelejšimi črkami. To nareja knjigo rabljivo zlasti onim postarnim ljudem, ki sicer najrajši molijo in premišlujejo, a jih slab pogled zeló ovira. — Ponatisnila naj bi se namesto pričujoče papeževe okrožnice iz l. 1896. rajši ona iz l. 1893., katera je izmed vseh Leonovih rožnovenskih menda najlepša in preprostemu ljudstvu najlozje umljiva. Poleg treh cerkvenih himen naj bi se objavile na tem mestu tudi vse one narodne in umetne slovenske pesmi o sv. rožnem vencu, katere so ljudstvu po ljubeznivih napevih že davno znane, n. pr.: „Poglejte duše, vrtec zlati!“ „Češčena cvetlica, Marija češčena!“ idr.

Jezik v vsej knjigi je precej čist, zlog pa dokaj lep in poljuden, kakor, žal, v malokaterem slovenskem molitveniku. Sploh je ta knjiga lep dar slovenskemu ljudstvu; dal Bog, da bi jo le res marljivo rabilo, potem blagovit, obilen uspeh ne izostane!

J. B.

Bolgarija in Srbija. Opisal Anton Bezenšek, profesor v Plovdivu itd. Izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu 1897. 8.º. 237 str. — „Prihodnje leto vam dojdejo v roke, Srbi in Bolgari, ki se bodo brez dvoma vsem kmalu priljubili. . . Upamo, da bode vsak zavedni Slovenec segel z veseljem po tej knjigi, ki naj oživilja prijateljstvo med nami in drugimi Jugoslovani“. Tako se čita v lanskem „Koledarju družbe sv. Mohorja“ str. 128 v glasniku ob isti „krajepisni“ knjigi namenjeni članom za družbeno leto 1897. Žal, da mene ta knjiga ni tako razveselila, kakor so mi pač že davno bili ljubi in dragi oni jugoslovanski bratje naši; pa torej moramo o njej reči s pesnikom: „Sem dolgo upal in se bal. . . Srce je prazno srečno ni.“ Da pa ne bi čitatelj mislil sploh neugodno o knjigi, zatrjujem že tu, da ima lepe vrline n. pr. lične slike, dva pregledna zemljevida, iz česar se vidi, da je odbor mnogo storil za delo. Tudi ni gospoda pisatelja opisovanju ničesar očitati. Kar povemo tu, ima namen, da pokažemo, kako bi se dala taka narodopisna dela še bolje prirediti.

Knjiga, ki je razdeljena na dvoje, razkazuje nam v prvem delu kneževino Bolgarijo str. 7—132, a s kraljevino Srbijo nas seznanja v drugem delu str. 135—237. Ali je pisatelj ta red ukrenil z ozirom na velikost zemlje in število prebivalcev, kdo zna? Res, da smo o Bolgariji „slišali v zadnjih petnajstih letih več govoriti, kakor o kateri si bodi drugi bratski deželi“ (str. 8); no vsekakor je za nas Slovence v domovini Srbija bolj „posebno zanimiva“ že zato, ker je „bližja nego suknja“. Srbija je nam bližja po zemljepisni legi svoji, srbski jezik je razumljivejši od bolgarskega, in mnogo Srbov biva tudi v avstrijsko-ogerski

monarhiji. Naravno bi torej bilo, da se Slovincem opišejo najpreje Srbi in zatem šele Bolgari.

Pisatelj veli v predgovoru, da mu je bila naloga, „opisati žitje in bitje dveh narodov, bolgarskega in srbskega“; a profesor Bezenšek nam je opisal ta dva „naroda“, kakor kaže že knjige naslov, samo v sedanji Srbiji in Bolgariji. Ali, i Srbi i Bolgari živé tudi izven kraljevine in kneževine, katerih „blage lastnosti in vrle čednosti“ (str. 4), a pač tudi neblage navade in nevrle privade (primeri 107., 190. str.) Slovincem „doslej še niso bile dovoljno znane“. Pa sem torej upal, tudi gledé na oglas družbe, da mi dojdejo v roke uprav Srbi in Bolgari, „s v i s v u d a“. A moj up je šel po vodi. Akoprem si je žitje in bitje Srbov oziroma Bolgarov povsodi več ali manje podobno, vendar bi trebalo i te i one nam prikazati vse v celokupnosti, a ne samo v enem delu, osobito še tudi zaradi zemljepisa, odn. mestopisa. Posebno Srbi so v Bezenšekovi knjigi jako skrčeni. Prim. Srbi: v kraljevini = Slovenci: v Kranjski! Srbi, prišedši na jug, posedli so v prvi polovici VII veka Staro Srbijo in južni del sedanje srbske kraljevine, pa zemljo ob Neretvi, Zaholmje, sed. Hercegovino, Dubrovniško okolico in Črnogoro tje do mesta Drača, t. j. prostor med rekami Vrbasom v Bosni, Kolubaro, zapadno Moravo, Ibrom, Drinico, Jadranskim morjem in Neretvo (S. Ljubić, I. 156); in ako so se pozneje oni v Dubrovniškem okrožju pohrvatili, pa so se zatem l. 1690. razširili iz Srbije (stare) prek Dunava in Save ter se naselili še v južni Ogerski in iztočni Slavoniji. Dà! „Živela bratska sloga — dveh narodov!“ A „narode l o č i s a m o b o ž a n s t v e n i z n a k j e z i k a , n e p a s a m o v o l j n e p o l i t i č n e m e j e“ (St. Vraz, V. 164). Ako nas drugi telesno razkosavajo in razdružujejo, združujmo in zedinjajmo se sami vsaj duševno; kajti le tako „se med seboj dobro spoznamo“ ter „se bomo tudi bratski ljubili“ (str. 4).

Navzočno knjigo, katero je profesor Bezenšek „hotel podati Slovincem o najbližnjih bratih na slovanskem jugu“, imenuje pisatelj sam „skromno“. Pristavlja pa takoj doslovno (str. 3): „A ker mi je bil obseg knjige omejen, zato mi naj nikdo ne očita, ako v tej knjigi marsikaj pogreša, česar je morebiti pričakoval, ali pa če ne najde dovolj obširnega opisa o tem ali onem predmetu.“ Kako? V Koledarju l. c. pripomenja slavni odbor družbe sv. Mohorja isto knjigo napovedujoč: „Saj so Srbi in Bolgari naši slovanski bratje na jugu, in vsakega bo mikalo kaj več zvedeti o njih.“ Tako! Zvedeti kaj več — v omejenem obsegu! Mene je res jako mikalo, kako li se bo moglo kaj več zvedeti o dveh plemenih, ali recimo narodih naših južnoslovanskih bratov, opisanih v jedni knjigi; pa sem se uprav zato bal, da se bo pogrešalo marsikaj važnega, lepega in zanimivega,

ter da to in ono ne bo opisano dovolj obširno in natančno. In moj strah, žal, ni bil prazen. — „Ko želje bi veljale kaj“, želel bi si jaz pred vsem povestnico ali zgodovino, i svetovno i cerkveno, katere zlasti politične tako Bolgarov kakor Srbov nam se v tej knjigi podaje pač „kruto malo“. Iz bolgarske cerkve zvemo sicer nekoliko zanimivosti, a mnogo manje iz srbske. Zatem bi si želel poleg domače obrtnosti tudi kaj več izvestja o pravi umetnosti, o kateri je le tu in tam zabeleženih samo nekaj črtic. Tudi bi si še posebno želel vsaj pregled književnosti obeh plemen (narodov), in zlasti kaj o divnih narodnih pesmih srbskih, o čemer vsem pa razven nekkih bolgarskih drobtinic tu ne najdem „baš ništa“. Toda v tem pogledu torej ne smem nič očitati pisatelju, kateri se poziva na odločno omejitev. — No, zakaj se pa ni delo razdelilo na dvoje? da bi namreč letos prišli na svetlo s a m o S r b i — ali kar bi bilo še primerneje, prvo njihovi dvojčki H r v a t i — a drugo ali katero naslednje leto pa B o l g a r i ! Tako bi bil lahko obseg knjige, oziroma spis o dotičnem narodu znatno razširjen in tvarina pojedinim predmetom ugodno spopolnjena; pa bi se tako „Srbi in Bolgari“ brez sumnje vsem prikupili tem bolj, čim bolje bi bili i jedni i drugi opisani. Ali je pa morebiti Mohorska družba že zanaprej založena ali celó preobložena z rokopisi te vrste v toliko, da jej ni moči izdajati obširnejih del narodopisnih? . . . Naši tako bližnji bratje jugoslovanski, „kateri imajo znamenito minulost, važno sedanost in — ako Bog dá — še važnejšo prihodnost“ (str. 3), so pač vredni, da tudi Slovenci zvemo o njih res kaj več, a ne samo, „kako živijo, svoje godove praznujejo, polje obdelujejo, in s čim kupčujejo.“ (Koled. l. c.)

V jedni točki pa je ta pisatelj „Bolgarije in Srbije“ vendar bil sloboden, v izboru pripomočkov. Med drugimi književniki, domačimi in tujimi, ki so pisali o dotičnih krajih in narodih, imenuje se tudi znani Nemeč Krauss s svojim „delom“ . . . A kje je „prvi“ Srb V u k Stefanović Karadžić, ki je najbolje poznaval in največjeje opisal „Život i običaje naroda srbskoga“, prim še „Kovčezic“, pa največ nabiral „Srpske narodne pjesme“, „Pripovijetke“ i. dr.

To so razlogi, da se meni mnogo omenjena knjiga ni dovolj „dopadla“, ter kako mi je ob njej srce prazno in zakaj mi ni srečno . . .

Profesor Bezenšek obeča (str. 4), da „podá Slovincem morebiti pozneje še opis drugih narodov na balkanskem polotoku, kateri so sosedje Bolgarom in Srbom na vshodu, zapadu in jugu.“ No, najprimerneje in pravedno bi pač bilo, da nam čim preje opiše še ostale istoplemenike, zlasti Srbe po raznih deželah živeče, da tako vsaj v pojedinih delih podá svojim rojakom južnoslovanske brate kot popoln narod. Na tak-le način bi se

pisatelj tudi tem samim za „naklonjeno mu prijaznost in gostoljubnost“ najlepše oddolžil pred Slovanstvom, pa bi i družbena knjiga tako najbolje oživljala prijateljstvo med Slovenci in drugimi Jugoslavani.

„V to ime pomoz Bog in sreča junaška!“

Andrej Fekonja.

Slovanska knjižnica. 64. snopič: Punčika. Mestni obraz. Poljski spisal Stanislav Grudziński. Poslovenil S. P.-a. Strani 84. Cena 18 nov. — Poljski pisatelj nam hoče s to povestjo dokazati pregovor: „Kakšna izreja, takšno življenje“ in nam riše po tem geslu mestno in potratno življenje neke družine, Dolinčeve po imenu, v Varšavi. Prva oseba v celi povesti je najmlajša hčer te družine „Lala“ ali „Evlalija“, katero so njeni stariši zaradi njene vnane krasote odgojili samo za lepoto in gizdavost v veselih družbah. Samo ob sebi se umeva, da taka punica ne more osrečiti moškega. Omoživša se z nekim idejalistom Vadvičem ni premenila prejšnjega življenja, marveč se samo lepotičila, hodila na ples in iskala vesele družbe. Njen mož je zato obolel na umu, naposled je znorel. To je jedro cele povesti; dejanja je jako obilno, pripovedovanje je sicer živahno, semtertje tudi sega predaleč. O. H. Š.

Skladni koledar za 1. 1898. je izdal založnik Dragotin Hribar v Celju. Stane 60 kr. in ima prav elegantno obliko. Lahko ga priporočamo vsem, ki ga potrebujejo. Dobiva se pri založniku.

Hrvaška književnost.

Knjige „društva sv. Jeronima“ za leto 1897.

„Danico“, društveni koledar za 1. 1898. smo že omenili v jedni prejšnjih števil „Dom in svet-a“, a sedaj si oglejmo še druge tri knjige, katere je društvo razposlalo letos svojim členom. Evo jih!

1. **Život Gospodina našega Isusa Krista, kako ga četiri evangjelisti opisuju od Georgija Hesera, Isusovca.** 8°. Str. 214. Cena 40 n. — To je znamenite latinske knjige prevod, kateri je oskrbel sarajevski nadškof dr. Jožef Stader. S tem zvezkom (tretji), kateri govori o Jezusovem trpljenju in vstajenju, zvršuje se letos to delo. Ne bom govoril o vrlinah tega dela, katero je prav pripravno in urejeno za razmišljanja, vendar moram priznati, da bi preprostemu narodu, kateremu so knjige namenjene, mnogo več koristilo delo, katero bi mu v lahko umevnem jeziku kazalo življenje, delovanje in smrt našega Odrešenika. Slike, katere naj bi tako delo krasile, bi je še

bolj omilile čitateljem. Upajmo, da bo tako napisano življenje Matere Božje, katero misli društvo prihodnje leto izdati.

2. **Okovi. Pripovijest za puk. Napisala Milena S. Pokupska.** — 8°. Str. 155. Cena 30 novč. — Ta povest sloni na narodni pripovedki, a vrši se pred več nego dobrimi dvesto leti v Bosni. Jusufa, jedinca sina Huseina-paše reši iz Une Stojana Ljubinković, katerega paša iz hvaležnosti varuje zatiranja Ačim-bega. Stojana naposled Ačim-beg vendar ubije, a hišo mu zažge. Njegova mati in hčerka Margarita se rešita. Husein-paša ju brani, ali tudi njega zadavi lastni sluga. Njegov sin Jusuf se večkrat igra s Smiljaničevimi otroki, kjer je tudi Margarita, katera mu dá svetinjico Matere Božje, veleč, da ga bo Marija varovala vsake nevarnosti. Jusufa pošlje stric njegov v Carigrad, ker se je preveč družil s krščanskimi otroki. Čez sedem let se Jusuf vrne — ostal je isti. Margarita je lepa deklica, pa jo Jusuf prosi za ženo; ona mu obljubi, če se on pokrsti. V tem so njo in njeno tovarišico Stano ugrabili janičarji, da ju odpeljejo v Sarajevo v harem pašinemu sinu. Jusuf ju reši in oni odhitita na Hrvaško, ali njega zapró. Naposled se mu posreči pobegniti, ali na čuden slučaj pride ves izmučen in bolan ravno tje, kjer sta živeli Margarita in Stana. Najdejo ga, in ko se dá krstiti, kakor se je v ječi zaobijubil, odpadejo mu okovi, katere je do sedaj imel na nogah, in on srečno umre. Bilo je to leta 1687. Na njegovem grobu so sezidali cerkvico sv. Margarite, kjer se še sedaj vidijo oni okovi. — Ta povest se precéj gladko čita; a vse osebe so povsem neverjetno orisane, tako, kakor je tudi celo dejanje neverjetno. Verujemo, da so krščani pod turškim gospodstvom marsikaj pretrpeli, vendar da bi jim bilo tako, kakor se v tej povesti čita, ne moremo verjeti. No, ideja, katera je pisateljico vodila, je lepa in blažilna. Tudi v hrvaškem slovstvu jako primanjkuje pisateljev, kateri bi znali in hoteli dobro pisati za preprosti narod.

3. **Prirodni zakonik. Magnetizam i elektricitet. Napisao prof. O. Kučera.** — 8°. Str. 100. Cena 25 novč. — Ta knjiga bo izvestno zanimala srednje naobražene čitatelje. Pisatelj se je trudil, da piše poljudno, kolikor je mogoče pisati o tem predmetu.

4. **Pavao Pavlović. Pripoviest iz nedavne prošlosti. Napisao Josip Zorić, župnik prozorski.** — 8°. Str. 468. Cena 1 gld. — Pisatelj je davni znanec hrvaškemu čitateljstvu. Jedva je minulo leto dnij, kar je izdal podobno povest „Žrtva materina“. Namera mu je bila, da posebno mlajšim čitateljem oriše prebujenje hrvaškega naroda, da verno pokaže idejo narodnega preporeda, katera se je začela razvijati za letom 1832., katera je vse lepše napredovala in si pribavila širša tla,